

Nr 802

Av fröken **Stenberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 161, angående omläggning av utbildningen av sjuksköterskor m. m.*

(Lika lydande med motion nr 951 i Andra kammaren)

På grundval av ett betänkande av 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen framläggs i proposition nr 161 förslag om viss omläggning av ifrågavarande utbildning. För alla blivande sjuksköterskor föreslås en brett upplagd gemensam grundutbildning, som på fem terminer leder fram till legitimation. Härutöver avses tillkomma vidareutbildning. Då den sistnämnda frågan ännu inte blivit föremål för utredning, bör riksdagen enligt Kungl. Maj:ts mening först vid ett senare tillfälle ta ställning härtill.

På denna punkt har åtskilliga remissinstanser framfört skarp kritik gentemot utredningen. Bl. a. Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott framför att

det avgivna betänkandet synes utskottet vara ett exempel på hur man inte bör angripa de väsentliga utbildningsproblemen för de befattningshavare, som uppfyller uppgifter ålagda den nuvarande sjuksköterskekategori. Även om utredningen hade den begränsade uppgiften att låta utreda sjuksköterskeutbildningen, borde utredningen rimligen ha avgivit ett betänkande om *både* grundutbildning *och* vidareutbildning, så att ett enhetligt bedömande kunnat läggas åtminstone på utbildningen av den traditionella sjuksköterskan. Utskottet vill sålunda uttala, att ett ställningstagande till grundutbildning av sjuksköterskor inte bör göras utan att ställning samtidigt kan tas till vidareutbildningen. Denna principiella uppfattning om betänkandets förslag skall även ses mot det ovan gjorda uttalandet om nödvändigheten att en bättre helhetssyn än vad som f. n. sker lägges på vad sjukvården kräver i organisation och arbetsuppgifter samt därmed även i personalhänseende.

Vi kan i huvudsak instämma i vad förvaltningsutskottet här anför. Det är sålunda enligt vår mening anmärkningsvärt att inte riksdagen vid ett och samma tillfälle ges möjlighet att ta ställning till hela det frågekomplex som grundutbildning och vidareutbildning tillsammans utgör. Vida bättre förutsättningar hade därigenom skapats för en tillfredsställande lösning av de avvagningsproblem som uppkommer i sammanhanget beroende på de båda utbildningsetappernas många och nära anknytningspunkter.

Vi ser oss i nuläget inte ha någon möjlighet att förorda ett uppskjutande av behandlingen av den framlagda propositionen. Det finns emellertid an-

ledning att rikta en invändning mot det sätt på vilket regeringen handlagt denna fråga, som inte minst karakteriseras av brister i planeringsavseende.

Vi vill i sammanhanget understryka vikten av att möjligheter hålls öppna att i samband med behandlingen av vidareutbildningen även göra eventuellt erforderliga justeringar av grundutbildningens utformning.

Beträffande intagningsförfarandet framhåller departementschefen:

För egen del räknar jag med att sjuksköterskeutbildningen skall tillhöra grundskolans kompetensområde. Elever från samtliga linjer i grundskolans årskurs 9 bör således kunna vinna inträde, varvid dock vissa kompletteringar torde behövas främst för eleverna från de mer praktiskt inriktade linjerna.

Enligt vår mening är det av väsentlig betydelse, inte bara att sjuksköterskeutbildningens kapacitet utökas, utan också att dess kvalitet vidmakthålles och att de som genomgår sjuksköterskeutbildning är väl rustad vad gäller såväl personlig mognad som kunskap.

Det sistnämnda kravet anser vi inte i tillräcklig utsträckning uppfyllt genom ett intagningsförfarande som utgår från grundskolekompetens. Det är därför av synnerlig vikt att rekrytering från grundskolan endast sker under en övergångstid — intill den tidpunkt då fackskolan nått full utbyggnad — och då från linjerna 9g, h, t och s med särskild kurs i matematik och engelska. Detta förefaller desto mera berättigat som motsvarande inträdesfordringar för närvarande uppställes för t. ex. operations- och röntgenassistenter. Därefter bör man i enlighet med bl. a. utredningens uppfattning i fråga om krav på föregående skolunderbyggnad inrikta sig på genomgången fackskola. Om fackskoleutredningens tidsplan kan följas, skulle denna övergång kunna äga rum efter 1972.

Departementschefen anser i motsats till utredningen att särskilda inträdesprov ej bör införas. Enligt vår mening är inträdesprov för tillträde till grundutbildningen en betydelsefull förutsättning för

att säkerställa grundläggande skolkunskaper för att eleven skall kunna tillgodogöra sig utbildningen,

att garantera personliga förutsättningar för ett människovårdande yrke,

att förhindra en ökad avgång från utbildningen medförande bl. a. stora ekonomiska förluster.

De typer av prov, vilka ingått i den försöksverksamhet med provningsförfarande som utredningen medverkat till, bör läggas till grund för elevintagningen. Den praktiska utformningen av systemet bör ske i enlighet med de av utredningen angivna riktlinjerna. Vi vill emellertid understryka vikten av att försöksverksamheten med de av utredningen nämnda individuella proven påskyndas i syfte att snarast ge anledning till en generell användning av desamma. Detta är nödvändigt för att kunna åstadkomma en

samlad bedömning av de sökandes förutsättningar, där såväl kunskapsmeriter beaktas som vederbörandes personliga mognad och allmänna fallenhet för yrket.

Utredningen har ansett det angeläget att duglig sjukvårdspersonal tillhörande biträdes- och undersköterskekategorierna successivt skall kunna avancera till mera kvalificerade uppgifter. Med anledning därav har man förordat inrättande av dels en preparandutbildning, dels en förkortad sjuksköterskeutbildning, tillsammans omfattande fyra terminer. Departementschefen, som i princip stöder förslaget, anser emellertid att utbildningen i fråga bör förkortas till tre terminer.

Den utvidgning av möjligheterna att "gå den långa vägen" till sjuksköterskeyrket, som Kungl. Maj:ts förslag innebär, hälsar vi med tillfredsställelse. Den i propositionen förordade nedskärningen av utbildningstiden för berörda grupper stöder sig emellertid enligt vår mening inte på några sakligt motiverade skäl. I allmänna ordalag kan man visserligen ge uttryck för en strävan att i möjligaste mån begränsa den tid som skall anslås till en viss utbildning för att därigenom befrämja eventuella syften på främst det samhällsekonomiska området. Icke önskvärda effekter kan emellertid lätt bli följden om en målsättning i denna riktning ensidigt tillåtes diktera studiernas tidsmässiga utformning. En prövning av hithörande frågor måste därför inrymma såväl ekonomiska som kvantitativa och kvalitativa aspekter.

Utredningen har ansett sig böra utmäta en tvåårig studietid för att nå ett i det berörda sammanhanget uppställt studiemål. Vi kan ej finna annat än att utredningen här presterat ett i alla avseenden väl avvägt förslag, och att det således inom ramen härför inte ges utrymme för någon reducering av studietiden. Med anledning härav biträder vi på denna punkt utredningens förslag.

Vi vill tillägga att sökande till den i sammanhanget berörda utbildningen självfallet måste underkasta sig inträdesprov i likhet med sökande till den längre utbildningen.

Som även framhålls i propositionen är meningarna delade bland remissinstanserna då det gäller utredningens förslag om särskilda studentklasser. För vår egen del anser vi detta spörsmål inte böra avgöras i detta sammanhang. Bl. a. med tanke på behovet av lärare och administrativ personal på sjukvårdsområdet är det emellertid av stor vikt att frågan snarast blir föremål för uppmärksamhet. Detta kan lämpligen göras i samband med behandlingen av den del av det postgymnasiala utbildningsväsendet, som bl. a. yrkesutbildningsberedningen för närvarande är sysselsatt med att utreda.

Ytterligare en fråga må här anföras som inte berörts i propositionen. Det gäller samarbetet mellan skolverket, medicinalstyrelsen och sjuk-

vårdshuvudmännen. Utredningen understryker att ett väl fungerande samarbete måste säkerställas. Det har övervägts om detta samarbete kräver några fasta former. Bl. a. framhålls att det är av betydelse att skolverket ingående samråder med medicinalstyrelsen innan läroplan inklusive kursplaner eller ändringar i dessa fastställs.

Med åberopande av det ovan anförda hemställs,

att riksdagen måtte

A. besluta

1. att intagning till grundutbildning för sjuksköterskor skall grundas på minst fackskolekompetens, dock att intill tidpunkt då fackskolan nått full utbyggnad intagning må kunna grundas på kompetens som erhålles å linjerna 9g, h, t och s inom grundskolan med särskild kurs i matematik och engelska eller däremot svarande skolformer,

2. att i enlighet med de i motionen angivna riktlinjerna antagande till sjuksköterskeskola skall föregås av inträdesprov,

3. att studietiden i fråga om den särskilda studiegång som avses för personer med föregående sjukvårdsutbildning skall utgöra fyra terminer;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att samarbete i fasta former bör äga rum mellan skolöverstyrelsen, medicinalstyrelsen och landstingsförbundet beträffande läroplan, kursplaner etc. för sjuksköterskeutbildning; samt

C. i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 19 november 1965

Gunvor Stenberg

H. Bertil Lidgard

Per Blomquist

Nr 803

Av herr **Johansson, Knut**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 168, angående förvärv av aktierna i Svenska Durox aktiebolag, m. m.

(Lika lydande med motion nr 952 i Andra kammaren)

Stockholm den 19 november 1965

Knut Johansson